

БЕН ШАПІРО

ЯК ЗРУЙНУВАТИ АМЕРИКУ ЗА ТРИ ПРОСТІ КРОКИ

*Переклав з англійської
Геннадій Штак*

«НАШ ФОРМАТ» · КИЇВ · 2021

[Почитати опис, рецензію і купити на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

УДК 304(73)(02.062)

Ш 23

Шапіро Бен

Ш 23 Як зруйнувати Америку за три прості кроки / пер. з англ. Геннадій Шпак. — К. : Наш Формат, 2021. — 240 с.

ISBN 978-617-7866-84-7 (паперове видання)

ISBN 978-617-7866-85-4 (електронне видання)

Американська історія, цінності та культура дедалі більше розділяють американців на два непримиримі табори. Ліві прагнуть стерти все, що нагадує про спадщину «імперіалізму» та «експлуатації», навіть якщо це традиційний шлюб, церква чи національний прапор. Консерватори вбачають у цьому загрозу державі, і теж готові виходити на вулиці.

Бен Шапіро досліджує, які саме цінності та інститути сформували підвалини США і що чекає країну, якщо вони будуть зруйновані. І хай би чим завершилася внутрішня криза у США, це матиме істотний вплив на світову політику та Україну зокрема.

УДК 304(73)(02.062)

Перекладено за виданням: Ben Shapiro. *How To Destroy America In Three Easy Steps* (New York, Broadside Books, 2020, ISBN 978-0-06-300187-9).

Видано за угодою з Broadside Book, імпринтом видавництва HarperCollins Publishers.

Усі права застережено. All rights reserved

© 2020 by Ben Shapiro

© cover design by Joanne O'Neill

© cover image, valeo5/iStock/
Getty Images (fuse)

© Геннадій Шпак, переклад, 2021

© ТОВ «НФ», виключна ліцензія на видання,
оригінал-макет, 2021

ISBN 978-617-7866-84-7 (паперове видання)

ISBN 978-617-7866-85-4 (електронне видання)

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	9
<i>Розділ 1. Американська філософія</i>	27
<i>Розділ 2. Дезінтеграція американської філософії</i>	48
<i>Розділ 3. Американська культура</i>	80
<i>Розділ 4. Дезінтеграціоністська культура</i>	96
<i>Розділ 5. Американська історія</i>	134
<i>Розділ 6. Дезінтеграція американської історії</i>	174
<i>Епілог</i>	201
<i>Подяки</i>	211
<i>Примітки</i>	213

Присвячую батькам-засновникам, які створили найвелич-
нішу країну в історії світу; американцям, що боролися за
виконання взятих на себе зобов'язань; а також моїм дітям,
які успадкують дар Америки від усіх тих людей

Вступ

Що об'єднує Америку?

У недавні роки це питання набуло нової гостроти й нагальності. Що далі, то сильніше американці ненавидять одне одного. Вони не хочуть мати нічого спільного між собою, не хочуть навіть жити в сусідстві. Ба більше: не мають бажання ділити одну країну. Червоні зони червонішають, сині синішають*. Згідно з опитуванням, проведеним у листопаді 2018 року на сайті Axios, 54% республіканців вважають демократів злостивими, а 61% демократів називають республіканців расистами, фанатиками й сексистами. Приблизно 1/5 частина і республіканців, і демократів вважає супротивну партію «злом»¹. Дослідження Центру П'ю від 2016 року показало схожі результати: 70% демократів вважає республіканців «позбавленими відкритості думки», тоді як 52% республіканців стверджують це про демократів. Те саме опитування виявило, що 58% республіканців тримаються непохвальної думки про передвиборчу кампанію Демократичної партії, тоді як 55% демократів аналогічно ставляться до Республіканської партії з її кампанією².

Інше опитування, проведене 2017 року Washington Post, показало, що 7 із 10 американців вважають поляризованість вітчизняної політики в наш час такою високою, якою вона була в період

---

* Тобто ті, мешканці яких голосують за республіканців, і ті, що голосують за демократів. — *Прим. наук. ред.*

війни у В'єтнамі, та вбачають у цьому тяжіння до «небезпечного занепаду»³. Опитування Американського інституту підприємництва з'ясувало, що половина американців не вірить у те, що інша партія бажає країні найкращого. Причина, ймовірно, в тому, що американці дедалі більше неправильно сприймають природу тих, хто голосує за супротивну політичну партію: і демократи, і республіканці різко переоцінюють, наприклад, секуляризм і радикалізм виборців Демократичної партії⁴. Ще одне дослідження (його провів сайт More in Common) оцінило в 55% частку республіканців і демократів, на думку яких більшість членів протилежної партії приписує їм крайні погляди (в реальності ця цифра становить 30%). Так, до прикладу, демократи вважають, ніби тільки половина республіканців визнає існування расизму в Америці (насправді ж таких серед членів Республіканської партії близько 80%). І навпаки: республіканці вважають, що лише половина демократів пишається тим, що вони американці (тоді як насправді таких також 80%)⁵.

Усе це справляє помітний вплив на реальне життя. Дослідження Центру П'ю показують: 79% американців думають, що в нас «дуже мало» або «мало» довіри між собою, і 64% визнають, що рівень взаємної довіри в американському суспільстві знижується⁶.

Середня позиція — з поглядів філософського й культурного характеру — ніяк не сформується.

В історичній перспективі така поляризація дивна. Питання, які розривали Америку навпіл у минулі століття, в наш час начебто остаточно розв'язані. Попри заперечення ліберальних медій, нинішній рівень расизму у США найнижчий за всю їхню історію. Економічне процвітання — до початку пандемії коронавірусу — було найвищим за всю історію.

Ми мали б жити щасливо й дружно.

Попри все це американці явно прагнуть геть немирного розлучення. І чесно поділити майно подружжя не бажає. Якщо глянути справа, перспектива об'єднаної Америки має сумний вигляд: консерватори вбачають в ура-патріотичних агресивних ліваках прагнення перемінити самісінькі підвалини американської нації, нав'язати їй екстремальне бачення політики ідентичності, всіляко

сприяти демографічним змінам, які, мовляв, позитивно впливають на стрімке політичне й культурне зростання.

Зліва картина єдиної Америки не менш похмура: ліві бачать у ній реакційних правих, готових зрізати будь-які кути для втримання хисткої ієрархії влади, хапатися за порохняві рештки старого порядку.

Така розбіжність поглядів визначила президентство Дональда Трампа. Він уособлює щось на зразок відомої оптичної ілюзії — ви бачите синьо-чорну сукню чи біло-золотисту? — але в політиці. Побачити обидві одночасно — неможливо. Для правих Трамп є наслідком, що рятує від невпинного припливу радикалізму лівих. Серйозні недоліки його особистості відсуваються на другий план, коли на кону майбуття нації. Якщо в листопаді 2020 року Трамп утратить посаду, консерваторів, найпевніше, охопить паніка, й імовірність «розлучення нації» різко зросте.

Для лівого табору Трамп утілює підтвердження їхнього найгіршого уявлення про правих: грубість, фанатизм, корумпованість. Готовність консерваторів прийняти Трампа, попри всі його вади, — ще одне підтвердження того, що консервативний рух має корені в ретроградних імпульсах, заледве прикритих мовою «малого уряду»*. Якщо Трамп виграє вибори в листопаді 2020-го, ліваків, найпевніше, охопить паніка, й імовірність «розлучення нації» різко зросте.

Та головна проблема, звісно, не в Трампі. Він лише символ ширшого, давнішого за його президентство розламу Америки, який розростається десятиліття за десятиліттям.

Щоб залагодити цей розлам, нам спершу слід згадати про те, як ми уклали наш «шлюб», те, що тримало нас разом усі ці роки.

---

* «Малий уряд», він же «обмежений уряд» — концепція мінімального втручання державних органів у життя суспільства. Протилежність — «великий уряд». — *Прим. наук. ред.*

ДЕЗИНТЕГРАЦІЯ ПРОТИ ЄДНОСТІ

Зрештою, американці міркують про таке розлучення не вперше. І справді: під час майже кожної серйозної кризи певний контингент американського суспільства висував думку про те, що розлучення краще за подальше спільне життя. Адже, за їхньою логікою, в єдності нас тримає не так багато: Америка — це шлюб інтересів, а не любовний союз. Коли зникає вигода, шлюб розпадається. То краще нам розійтися своїми шляхами або радикально переглянути саму сутність американізму — що, зрештою, дасть той самий результат.

Ці погляди можна простежити від рабовласників-сецесіоністів через прогресивістів початку ХХ століття й до сучасних «альтернативних правих» і лівих прибічників «політики ідентичності». Ці політичні рухи презентували меншість американського суспільства, і їхній вплив виявлявся неочікувано великим. Філософія розділення — це філософія, що сповідує політику тиску. Її адепти зображають Америку міфічним конструктором, що був створений людьми на вершині соціальної ієрархії задля контролю решти суспільства. Ця філософія висміює будь-яку ідею американської єдності, вважаючи її брехнею, і занурює все, що єднає нас, — Лінкольнові «зв'язки приятелів» та «містичні струни пам'яті» — в кислоту, яка роз'їдає їх, відпускає кожного з нас у самотнє плавання.

У нашій книжці ми називатимемо цей напрям думки «дезінтеграціонізмом».

Натомість є інший напрямок. Упродовж усієї історії Америки ця думка перемагала — хоч давалося це завжди борнею і стражданнями, часто й ціною життя. Ця філософія стверджує, що сили, які єднають Америку, значно переважають сили роз'єднання, що наші взаємні обітничі скріплено кров'ю, що долі наші переплетені нерозривно. Роз'єднання означатиме смерть для всіх нас.

Нитка цієї думки проходить від батьків-засновників, через Абрагама Лінкольна й до руху за громадянські права. Вона встановлює вищість розуму й універсальної моралі над пристрасною й племінним духом; виникла вона з віри в цінність демократії та особистих прав — принципів, які завжди були істинними, проте ніколи не застосовувалися належно. Представники цієї течії вважають, що Америка

завжди була недосконалим союзом, але, так чи інакше, союзом залишається, і що ми перебуваємо в постійному процесі зміцнення та збільшення цього союзу, заснованого на певних ідеалах.

Цей напрям думки ми називатимемо в нашій книжці «уніонізмом».

Більшість американців — уніоністи. Але вони перебувають під постійним невідступним вогнем з боку прихильників дезінтеграціонізму. Зв'язок між нами слабне. Залишається хаос. Без підтримки уніонізму центр не триматиметься. І він не тримається.

ЕЛЕМЕНТИ УНІОНІЗМУ

Розгляньмо це докладніше. Що саме дозволило Америці досі залишитися єдиною країною? І навіщо нам залишатися нею далі?

Є три компоненти, які роблять Америку *Америкою*.

Перша — американська філософія.

Філософія Сполучених Штатів ґрунтується на трьох головних принципах: по-перше, на принципі реальності природних прав, які передують існуванню державної влади, є невідчужуваними й безцінними; по-друге, на рівності всіх людей перед законом і рівності в правах; і, зрештою, на вірі в те, що влада країни існує з єдиною метою — захищати природні права людей і забезпечувати їхню рівність перед законом. Американська філософія вважає ці істини «самоочевидними», про що записано в Декларації незалежності США*. Засновники держави прагнули втілити американську філософію в життя через унікальний комплекс інститутів. Конституція Сполучених Штатів стала компромісним документом, який мав на меті увічнити американську філософію в системі обмеженого уряду. Система розподілу гілок влади врівноважила між собою потребу в дії, втілену в законодавчій владі, та необхідність уникнути тиранії. Комплекс конституційних стримувань ефективно збалансовує вимоги до виконавчої влади, достатньо потужної, щоб відповісти на загрози та забезпечувати виконання законів, з тим, щоб уникати деспотизму, — що втілено в системі стримувань і противаг.

---

* Переклад з англ. Олександра Винникова, редакторка Михайлина Коцюбинська. — *Прим. пер.*

Федералізм як частина конституційного ладу був сконструйований, щоб завадити центральному уряду перебрати на себе функції місцевих спільнот і водночас завадити цим місцевим спільнотам стати автократіями.

Наступний компонент — американська культура. Її характеризують чотири чіткі елементи. Перший: непохитна толерантність до прав інших, зокрема те, коли нам не подобається, як інші користуються своїми правами; тут ми мусимо «зійтися на незгоді» й переступити через це. Другий: наша культура цінує і плекає міцні суспільні інститути, що формують мереживо соціальних зв'язків, які дають нам змогу відчувати взаємну довіру за відсутності примусу з боку держави. Третій: американська культура завжди напоготові, коли йдеться про захист свободи: ми повсякчас мусимо з ентузіазмом виступати за свободу — свою і чужу. І четвертий: американська культура завжди прославляла й винагороджувала всіх, хто має дух пригодництва: піонерів, ковбоїв, винахідників, тих, хто ризикує.

Ці принципи впливають із нашої філософії — ними прийнято всі аспекти американського життя і думки. Американці не мусять бути обізнаними з філософськими підвалинами, щоб покладатися на свої права; не мусять вони також і відчувати їхню магнетичну привабливість. Лункі формули Білля про права віддзвонюють у нашій мові; наші політичні аргументи неминуче стають співзвучними темам свободи слова й захисту приватної власності; наші дискусії про роль влади зазвичай апелюють до потреби у належних правових процедурах і захисту від необґрунтованого втручання з боку державних установ; дискусії із суспільних питань зосереджуються на свободі вірувань і об'єднань. Натомість джерелом нашого уявлення про обов'язки є традиційне розуміння суспільного ладу, збудованого на юдейсько-християнських цінностях.

Останній компонент — американська історія. Вона традиційно прочитувалась як неперервне, дедалі досконаліше втілення принципів американської філософії й культури крізь належне застосування американських інститутів. Традиційно американці засвоїли, що цінності, проголошені в Декларації незалежності, є вічними й істинними; що наша культура прав розширила із часом свій обсяг, завдяки героїчній боротьбі та крізь нелюдські

випробування; що наша конституційна система втілює свободу дедалі повніше. Отже, американська історія є оповіддю про триумф свободи над трагедією людської натури, перемогою свободи над рабством і фанатизмом.

Ці три складові — американська філософія розуму, рівності, свободи та обмеженої влади; американська культура особистих прав і суспільного обов'язку; спільна для всієї Америки історія — визначають сутність нашої країни. Жодна з них окремо не є достатньою, щоб скріпити Америку. Власне, сама американська філософія, без спільної культури й історії, безплідна й непрактична. Філософія працює в поєднанні ідей спільного проживання, спільної культури, спільної історичної пам'яті — інакше вона буде порожньою. Американці сповнюються почуттям братерства не лише в царині розуму. Американська культура прав — без філософії з історією — стає жертвою пристрастей натовпу: якщо права заважають натовпу чинити бажане ним свавілля, права миттю нівелюються. Історія Америки — без філософії та культури — розпадається на низку не пов'язаних між собою подій, рушієм яких була лише політика застосування сили.

Навіть більше: від зникнення бодай одного із цих елементів Америка опиниться у великій скруті. Без американської філософії розум занепадає до племінного рівня, без американської культури індивідуальні права провалюються в тиранію колективізму, а обов'язки — в лібертинізм*; без американської історії символи, що еднають нас, будуть нас розділяти.

Американці, як стверджував Абрагам Лінкольн у першому зверненні до нації, повинні триматися купи — жити разом або вмерти поодиноці. «Ми не вороги, а друзі, — запевняв Лінкольн лише за кілька тижнів до того дня, коли артилерія конфедератів почала обстріл Форт-Самтера. — Нам не можна бути ворогами. Хай як вируватимуть пристрасті, наших приятелів зв'язків їм не розірвати».

---

* Лібертинізм — філософія XVI–XVIII століть, яка проголошувала абсолютну свободу (звідси назва) особистості та відкидала будь-які суспільні обмеження, передовсім моральні. Найяскравіший представник — Маркіз де Сад. — *Прим. наук. ред.*

ЕЛЕМЕНТИ ДЕЗІНТЕГРАЦІОНІЗМУ

Утім, є й інша історія Америки. І нині вона набирає сили, зокрема на лівому політичному флангу.

За два тижні до партійних нарад 2020 року в Айові сенатор Берні Сандерс, незалежний кандидат від Вермонту, лідер громадської думки й емоційний «аватар» молодих демократів усєї Америки, виступив на мітингу в місті Еймз. Тисячі учасників стояли в черзі на цілий квартал⁷. Захід почався з виступу популярної рок-групи Portugal. The Man; один із музикантів, Зак Карозерс, після виступу вивів на сцену трьох корінних американок, пояснивши, що «земля, на якій ми живемо, не наша». Жінки закликали до «репарацій» та наголосили на тому, що Айова була вкрадена в корінних племен. Після того виступив кінорежисер радикальних поглядів Майкл Мур, який говорив про те, що Америка «заснована на геноциді», «збудована рабською працею», що расизм в Америці досі не зменшився, й наостанок додав, що «Америка є системою, де обрані процвітають коштом мас». За Муром вийшла Окасіо-Кортес, представниця Демократичної партії від штату Нью-Йорк, яка називає сама себе «демократичною соціалісткою»; вона повідомила розбурханому натовпу, що всі вони є частиною «руху за соціальну, економічну і расову справедливість... який має на меті трансформувати державну політику, щоб Сполучені Штати... нарешті вдосконалили права людини XXI століття». Окасіо-Кортес проголосила: «Сполучені Штати Америки потребують докорінних змін... Ми мусимо змінитися самі й вирости як особистості». Вона закликала до «руху спільної дії... для побудови нації вищого рівня».

Зрештою на сцені з'явився сам Берні Сандерс. Після довгого переліку звичних скарг на адресу президента Дональда Трампа, він присягнув виконати обіцянки Окасіо-Кортес. Сандерс критикував те, як корумпована система олігархії виснажує Америку, веде її до убогства. «Нам потрібна така нація, що працюватиме на всіх, а не тільки на декого», — сказав Сандерс. Відтак він теж пообіцяв узятися до фундаментальних змін: «Усі ми, разом, повинні засукаати рукави, виступити вперед і боротися за створення такої нації, якою ми — і ми про це знаємо — можемо стати». Тут він виклав

цілий перелік політичних пропозицій: від націоналізації системи охорони здоров'я до урядової компенсації позик на вищу освіту, від потужного контролю влади над енергетичною галуззю до різкого підвищення податків⁸.

Америку минулого слід забути й лишити позаду. Американська філософія — гнила й експлуататорська. Американська культура — расистська і жорстока. Історія Америки — суцільне гноблення, посеред якого вряди-годи траплялися маленькі революції, націлені на повалення зашкарублїї філософії та культури.

Усе це — дезінтеграціоністські погляди, концентровані у вигляді гасла на наліпці для бампера машини.

Погляди дезінтеграціоністів б'ють — просто й невмолимо — в саме серце американської філософії, культури й історії.

В атаках на філософію дезінтеграціоністи стверджують, що ніяких природних прав не існує — їх неможливо вивести з людської натури й розуму, позаяк ані людської натури, ані розуму не існує. Людська натура надзвичайно податлива, а розум — лише знаряддя влади, яким погрожують політичним опонентам, щоб придушити незгоду.

Так само рівність перед законом, на думку дезінтеграціоністів, — це моральна хиба, бо вона тільки зміцнює встановлену одвіку ієрархію влади. Замість рівності перед законом і в особистих правах дезінтеграціоністи прагнуть рівності результату.

До того ж дезінтеграціоністи вбачають у державній владі не гарантію особистих прав і рівності перед законом, а всеосяжну панацею, здатну змінити серця й розуми людей. Через це інституційні рамки, встановлені батьками-засновниками для втілення своїх філософських ідей, теж зазнали ядучої критики дезінтеграціоністів. Дезінтеграціоністи виступають проти доктрини розподілу гілок влади (як недостатньої для задоволення потреб громадян), проти системи стримувань і противаг (як такої, що гальмує прогрес), проти федералізму (як основи державного гноблення).

Американську культуру вони теж критикують, вважаючи права самі собою загрозою спільному благу. Свобода слова має бути заміщена регулюванням мови ненависті (тоді як саме поняття «ненависть» залишається невизначеним). Свободу віросповідання має

заступити світський універсалізм. Свободу об'єднань та договорів слід заборонити взагалі, оскільки це йде всупереч прийнятним стандартам етнічного, расового і статевого розмаїття (за цими стандартами, наприклад, школа, де навчаються лише чорношкірі, вважається розмаїтою, а поліцейний відділок, у якому не представлені пропорційно всі етнічні групи населення, визнається зразком дискримінації, навіть якщо персонал відділка добирався на засадах меритократії). Юридичний процес треба замінити правосуддям натовпу, приватну власність — суспільними потребами.

Культура дезінтеграціонізму також обвинувачує соціальні інститути Америки в підтримці сил зла. Ці інститути, на думку дезінтеграціоністів, варто зруйнувати, а на їхньому місці будувати новий світ. Старе село варто спалити, щоб дати місце новому славному місту.

Культура дезінтеграціонізму заявляє і те, що американське зазяття прагнення захищати свої права являє собою вперту підтримку корумпованої ієрархічної системи. Американців слід видресувати на виконання того, що диктує їм влада, щоб вони зцілилися від своїх індивідуалістських ересей.

Культура дезінтеграціонізму має на меті замінити любов американців до ризику чуттям турботи колективу. Тих, хто йде на ризик, слід сприймати як ненаситних хапунів, а систему, що заохочує таку поведінку, — як морально осоружну. Натомість американцям належить зрощувати в собі чуття «безвласності». Тільки через рентоорієнтовану поведінку встановлюється остаточна справедливість.

Зрештою, американська історія перебуває під серйозною загрозою. Дезінтеграціоністи називають традиційну історію Америки міфом: істинна історія, на їхню думку, це оповідь про експлуатацію, ідеали Декларації незалежності — пародія і вихвалання самих себе тими, хто склав її, а Конституція США — увічнення ієрархії влади й фанатизму в усіх його формах. Америка завжди була і є імперіалістичним монстром, охопленим жагою підкорити світ, розповсюдицею звірячого капіталізму та фальшивої демократії. З такого погляду не існує історії, яка єднала б нас; навпаки — історія нас роз'єднує. Американський прапор, на думку дизінтеграціоністів, ніщо інше, як злий цинічний жарт.

Досліджуючи позицію дезінтеграціоністів, ми побачимо, що вона не просто хибна, а й небезпечна. Проте день у день, годину за годиною вона збільшує свою міць. І коли погляди дезінтеграціоністів стануть думкою більшості в країні, Сполучені Штати перестануть бути сполученими.

ПРОБЛЕМА ДЕЗІНТЕГРАЦІОНІСТІВ

Для того щоб визнати філософію Америки помилковою, культуру гнилою, а історію хибною, щоб сприймати Америку як велику експлуататорку, а не велику визволительку, яка створила багатства й захищає права, дезінтеграціоністи повинні дуже вибірково зчитувати навколишню дійсність. Вони зосереджуються на найприкріших подробицях гріхів Америки, що в певному контексті було б корисним, проте вони позбавляють історію будь-яких контекстів і послідовності. Експлуатація притаманна будь-якому з людських суспільств, так само як в усі часи звичайним було несправедливе ставлення певних соціальних груп до інших. Незвичними в нашій історії — напевно такими, що не мали прецедентів у минулому, — є процвітання, мир і свобода.

Неможливо заперечити, що капіталізм, який ґрунтується на захисті права власності — ідеології батьків-засновників, — відіграв унікальну роль у поширенні миру й процвітання як у нашій країні, так і в усьому світі. Найпростіший факт на підтвердження цього є те, що, починаючи від світанку доби Просвітництва, яка перетворила на святиню особисті права й започаткувала захист приватної власності (із чого росте коріння капіталізму), світовий ВВП зростав і зростає з карколомною стрімкістю. У 1 році до н. е. обсяг світового ВВП становив 183 мільярдів доларів: у 1000 році він зріс приблизно до 210 мільярдів; у 1500-му збільшився лише до 431 мільярда; в 1700-му — до 643 мільярдів; а 2013 року сягнув 101 трильйона. Це означає 15 % зростання в I тисячолітті, 105 % — з XI по XV століття, 49 % — між XV і XVII століттями і 15 700 % від 1700 року дотепер⁹.

Так само не можна заперечити, що поширення миру у світі є прямим наслідком американської гегемонії. Якщо брати рік за роком,

то число загиблих на міжнародних війнах значно зменшилося після завершення Другої світової: від високого значення приблизно 200 загиблих на 100 тисяч осіб станом на кінець того конфлікту, до показника, нижчого за 0,5 смерті на 100 тисяч наприкінці ХХ століття¹⁰. З 1900 року прогнозована тривалість життя у світі збільшилася вдвічі¹¹. Крім того, Америка стала найтолерантнішою країною на землі. Як повідомляє *Washington Post*, у 2013 році у Швеції було проведено опитування, яке показало, що люди з Великої Британії, США, Канади й Австралії, а також деяких країн Латинської Америки «з високою імовірністю готові приязно поставитися до расово відмінних сусідів». Жодна з країн Європи не має навіть малої частки такого рівня толерантності¹². І в жодній із цих країн не було обрано національним лідером чорношкірого — двічі, й поготів — понад 65 мільйонами голосів щоразу.

Зрештою, цілком очевидно, що свобода у світі поширюється там, куди сягає вплив Америки. Згідно з проектом *Polity* в Університеті штату Меріленд, світова демократія перебуває нині на висоті, й особливо стрімко вона зростала після розпаду Радянського Союзу¹³ — події, яка відбулася, певна річ, завдяки американському прагненню «сплатити будь-яку ціну, винести будь-який тягар, подолати будь-яку перепону, підтримати будь-якого друга, боротися з будь-яким ворогом задля тріумфу свободи», як висловився у своїй інавгураційній промові президент Джон Кеннеді. Часто цитована популярна думка про те, що Америка двічі визволила Європу від тиранії, поклала край гніту комунізму і дарувала свободу мільярдам мешканців планети, видається правдою.

Тож планка, яку встановили дезінтеграціоністи, висока.

Щоб узяти цю висоту, вони повинні вдатися до розумної, привабливої та глибоко порочної стратегії.

СТРАТЕГІЯ ДЕЗІНТЕГРАЦІОНІСТІВ

То як дезінтеграціоністам вдається переконувати мільйони американців у тому, що філософію, культуру, інститути й історію нашої нації варто відкинути? Вони пропонують згубний, але звабливий погляд на Америку як на джерело зла і пропонують альтернативний

уніонізм, що ґрунтується на «інтерсекційній солідарності». Інтерсекційність — у своєму початковому вигляді — була цілком реалістичною: вона передбачала особливе ставлення до американців як членів кількох категорій меншості. Так, до прикладу, чорношкіра жінка зазнає дискримінації в інших аспектах, ніж біла жінка. Натомість інтерсекційність перетворилася на гучне гасло дезінтеграціоністів, які проголошують, що Америка перебуває в полоні жорсткої ієрархії, подолати який можна тільки скинувши всю систему. Тому членство в історично віктимізованій групі слугує клеєм, який тримає купи коаліцію антиуніоністів. Нова солідарність лежить в опозиції системі.

Такий аргумент надзвичайно привабливий, надто завдяки неправдивій філософії політично лівих у його підґрунті: твердженню про те, що будь-яка нерівність є формою дискримінації. Позаяк нерівність існувала між усіма групами людей в усі часи, зникнути вона не може. Але переконавши американців у тому, що будь-яка неясненна нерівність є результатом американської системи — філософії, культури, інститутів, історії, — дезінтеграціоністи матимуть стислий і незаперечний аргумент на користь зруйнування системи. Будь-яке свідчення про нерівність — доказ проти уніонізму.

Така позиція має великий емоційний резонанс. Традиційний американізм стверджує, що наша система, хай ніколи не була досконалою, але впевнено наближається до ідеалу, — а це значить, що нині, коли зникли перепони фанатизму, досягти успіху стало легше, ніж колись. Такий світогляд покладає на індивідуумів величезну відповідальність: адже якщо ти не зміг досягнути успіху, можна винити власні недоліки, але важче перекласти провину на міазматичного екзистенційного системного, обвішаного прапорами, «бабая» з твоїх снів. Що більше свободи, то більше відповідальності.

Та якщо всяку нерівність приписати системі, то особиста відповідальність відходить на другий план. Фіаско стають проблемами не особистості, а системи. Правду кажучи, будь-яке фіаско перетворюється на цеглину в стіні доказів проти Америки. Єдиним рішенням, знову-таки, залишається коаліційна політика, націлена на переписування умов суспільної угоди Америки.

Такий погляд став стрижнем радикальної політики демократів: уявлення про те, що коаліція гадано пригнічених повинна повстати

й докорінно змінити американську суспільну угоду. Так сенаторка Кірстен Джиллібранд проголосила, що «опір є справою жіночою, інтерсекційною і підживлюваною нашою взаємною вірою». Тямуші в соціальних медіях кандидати в президенти від Демократичної партії завжди прагнуть продемонструвати власну інтерсекційну *bona fides*^{*}, аби уникнути ярликів зверхніх співчутливців. Вони так і сиплють історіями про те, як стали жертвами країни, що зробила їх багатими й відомими. І ці ж кандидати не вдовольняються простою критикою конкретної політики уряду, що мало б бути основою політичного діалогу. Натомість вони критикують саму «систему». Так сенаторка-демократка від Массачусетсу Елізабет Воррен іменує систему кримінального права «расистською», сенаторка від Каліфорнії Камала Гарріс пояснює, що від політики ідентичності не можна відмахуватися, — насправді вона вважає, що фразу було вигадано для того, щоб «зробити мінімальними та маргінальними питання, які важать для всіх нас. Цим нам намагаються затулити роти»¹⁴. Як висловився 2019 року колишній представник Демократичної партії в Техасі Бето О'Рурк, «системний ендемічний расизм визначає нашу країну від перших днів її існування»¹⁵.

Через політику дезінтеграціонізму ЗМІ регулярно зосереджують увагу на демографічних змінах у США, в яких вбачають провісництво радикальних змін політики, — пристаючи, звісно, на ту думку, що демографія — це доля. Стів Філіпс із Центру американського прогресу триумфально писав у *Nation*, що «єдиною потужною силою, яка формує нині політику Америки, є демографічна революція, що трансформує расовий склад населення Штатів». На думку Філіпса, сподівання Демократичної партії полягають у більш расово орієнтованому мисленні: «Турботи людей іншого кольору шкіри повинні стати рушієм політики тепер і в майбутньому»¹⁶. І такі погляди не є чимось екзотичним для партійних кіл: для великої частки демократичної інтелігенції це основа стратегії. Анітрохи не здається дивним те, що країні праві расисти тримаються точнісінько такої самої думки: вважають, що етнічний склад населення країни становить внутрішню загрозу для американської системи, та пропонують як

* З лат. — «сумлінність». — Прим. наук. ред.

рішення свою власну форму расового дезінтеграціонізму. На жаль, такі крайні праві погляди вряди-годи мігрують і в стан Республіканської партії.

Це спричиняє глибокий розділ. Проте, на думку дезінтеграціоністів, справжні сили, супротивні об'єднанню, гніздяться в осередку прибічників традиційного американізму. Єдність, кажуть дезінтеграціоністи, може народитися від протидії системі. Та оскільки сама система містить у собі сили роз'єднання, її підтримання є справжньою причиною політичної та культурної фрагментації. Ось чому дезінтеграціоністи приписують силу роз'єднання символам культурної уніфікації — таким як прапор Сполучених Штатів. Якщо Америка як концепт поляризує суспільство, то її прапор теж¹⁷. Схилити коліна під звуки національного гімну — насправді більш автентична поведінка, ніж стояти під нього. (Бето О'Рурк зауважує: «Я не знаю нічого більш американського, ніж мирно стояти або схилити коліно за свої права — будь-коли та будь-де».)¹⁸ Традиційна американська віра в раціональну дискусію сприймається як така, що поляризує суспільство: зрештою, поштивість була одним із видів зброї Конфедерації (тут варто зазначити, що насправді конфедерати не вирізнялися такою вже великою поштивістю, про що красномовно свідчать 600 тисяч трупів американців на полях Громадянської війни)¹⁹. Наукові дослідження оголошуються проявом фанатизму, а меритократія висміюється як різновид дискримінації. Віра у вільні ринки — навіть опір націоналізації системи охорони здоров'я — є свідченням укорінення Америки в рабовласництві²⁰. Підтримка американських інститутів, таких як федералізм і колегія виборників, засуджується як дискримінаційна за своєю природою²¹.

Сама система є гнітючою і репресивною — ми мусимо побороити її. Усіх, хто вірить, що філософія, культура, інститути, історія Америки не мають аналогів як джерела добра і прав, глузливо прозивають, у найкращому разі, невгамовними ура-патріотами, а в найгіршому — твердолобими фанатиками. Не без причини сотні протестувальників зібралися під вікнами Бостонського університету, тавруючи мене як расиста, коли я читав лекцію під назвою «Америка була заснована не на рабстві, а на свободі». Дарма, що лекція найбільше висвітлювала саме жахи рабовласництва і дії

законів Джима Кроу^{*}, а також героїчну боротьбу чорних американців за свою свободу: я відзначав, що борці за свободу перемогли, що вони виконали обіцянки засновників, одержали платню за славно-звісним «векселем» Мартіна Лютера Кінга, гарантованим у Декларації незалежності, — для них це звучало частиною расистської риторики, якій у нашому суспільстві немає місця.

Ті самі чинники, які мали б єднати нас, отже, нас роз'єднують. І тільки упавши навколішки перед поглядами дезінтеграціоністів, можна заслужити моральне прощення.

А дезінтеграціоністи вимагають саме цього.

Силу культурних інститутів вони скеровують на те, щоб змести зі шляху тих, хто стоїть на заваді. Стратегія дезінтеграціоністів ґрунтується на простому правилі: мастити лише колесо, яке скрипить. У світі соціальних медій це означає цілити в корпорації, що найменш схильні до ризику в захисті свободи слова і власних цінностей. Отак дезінтеграціоністи день у день прочісують консервативні телепередачі, вишукуючи в них уривки, які можна хибно витлумачити, відтак зібрати через твітер кошти на бойкот, який так ніколи й не відбувається. Кількох твітів буває досить, щоб рекламодавці відмовилися від хостів, а платформи соціальних медій — демонізували й вилучили гаданих порушників, а іноді навіть погодилися на всеосяжні зміни у політиці.

Встановлювані елітарною мафією дезінтеграціоністів межі полікоректності, які розсуваються без упину, примушують до мовчання і послуху.

Корпорації, для яких, зрештою, більше важить прибуток, ніж принципи, часто піддаються навіть найслабшому тиску. Корпорації не ідеологічні за природою (хоч би що про них стверджували ліві), це лише правові структури, сконструйовані для обмеження відповідальності власників. Це означає, що кілька стажерів, які критикують велику компанію, можуть змінювати політику зсередини; і навіть незначна медійна атака може змусити навіть мільярдні компанії встановити суворіші стандарти висловлювань.

---

* Закони Джима Кроу — поширена неофіційна назва законів про расову сегрегацію в деяких штатах США в 1890–1964 роках. — *Прим. пер.*

Навіть добродійні ініціативи не уникають батога дезінтеграціоністів. Бойскаутів можна змусити зрестися власних принципів, якщо ті принципи відповідають традиційному ставленню до юдейсько-християнської моралі. Тиском уряду і неурядових установ можна примусити мережу закусочних Chick-fil-A припинити добродійні пожертвування таким організаціям, як «Армія спасіння».

Кампуси університетів, де дезінтеграціоністи фактично контролюють більшість адміністрацій, перетворилися на місця для показового позбавлення інакодумців права на виступ і для публічних актів приниження в дусі маоїзму та «Культурної революції». Студентів навчають визнавати свій «білий привілей» — ключовий компонент інтерсекційної теорії, яка підриває традиційні американські поняття про особисту відповідальність і права; а за відмову від цього їх таврують як фанатиків. Професорів змушують піти геть, якщо вони не схиляють колін перед пануванням дезінтеграціоністів. Науковців позбавляють змоги продовжувати дослідження, якщо вони дають непопулярні результати.

Голлівуд також став частиною авангарду в справі залякування. Оскільки знаменитості надто чутливі до несхвальних відгуків преси, їм доводиться триматися дезінтеграціоністських поглядів, якщо вони хочуть залишатися популярними. Найменша незгода з найрадикальнішими лівацькими позиціями може коштувати кар'єри. Наприклад, Маріо Лопес скоїв тяжкий гріх, сказавши, що «для батьків було б небезпечно» діагностувати у трирічної дитини гендерну дисфорію лише тому, що маля відчуває невпевненість у своїй статі, ще й додавши: «Ти просто дитина». Цього було достатньо, щоб телеканал E! примусив Лопеса публічно вибачитися, що той покірливо і зробив²².

Цьому чоловікові треба сім'ю годувати.

Як і всім нам.

Дезінтеграціоністи це знають. І вони не оминуть своєю ядучістю жоден аспект американського життя. Нехай спорт перетвориться на референдум щодо біологічної толерантності, а музиканти коментують ультратрадиційні питання соціальної справедливості.

Ендшпіль

Кожен елемент соціальної тканини, що формує американське життя, стає об'єктом для нападок дезінтеграціоністів. Це відбувається навколо нас постійно. Неможливо подивитись футбольний матч, не натрапивши на дезінтеграціонізм. Неможливо купити глянцеви́й журнал, відвідати церковну службу чи піти до ресторану, не врахувавши, як твої дії будуть трактовані політично.

І це діє.

Діє, тому що виснажує. Так і заплановано. План у тому, щоб переконати Америку сплеснути руками й просто віддатися диктату дезінтеграціоністів, або ж розділитися політично за всіма аспектами повсякденного життя. Жодне із цих рішень не прийнятне для країни, яка хоче залишитися єдиною. Уніонізм стверджує, що попри всі відмінності, ми — корінням своїм — американці. Дезінтеграціонізм натомість учить, що попри наші однакові паспорти, ми — у своєму корінні — різні.

Маленька ганебна таємниця дезінтеграціоністів у тому, що наприкінці руйнації не буде єдності. Там — іще більше руйнації. Революція поже ре своїх творців. Ніякого нового світу не збудувати, винищивши американську філософію, культуру, інститути й історію. Національну єдність попросту замінить трайбалізм. Той клей, який нині єднає опозицію та розрізнені фракції дезінтеграціоністів, швидко розтане. Усе, що залишиться від Америки, — це розрізнені групи, що шукатимуть свого інтересу.

Це означає, що боротьба за порятунок Америки — це насамперед боротьба за збереження уніонізму. І на цей шлях ми зараз вступаємо.